

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>SZERKESZTŐSÉG, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Füvészkert-utca 1079.</p>	<p>Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven. Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>KIADÓ HIVATAL, hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden küldemény intézendő: Főiskola, háznagyi hivatal.</p>
--	--	---

Tartalom. A konfirmációra előkészítésről és a konfirmációról. Joó István. — Fölterjesztés az egyetemes magyar ev. ref. egyház 1891-ben összeülő országos zsinatához. Segesvári József. Kulin Imre. — Közügyeink. Egyházmegyéink életéből. A máramaros-ugocsi ev. ref. egyházmegye közgyűlése. Papp József. — Válasz egy kritika nélküli kritikára. Somogyi Rudolf. — Különfélék. — Szerk. posta. — Hirdetések.

A konfirmációra előkészítésről és a konfirmációról.

I.

Evangéliomilag reformált egyházunkban a husvét és pünköst ünnepek közt eső időszak több tekintetben nagyjelentőségű. Több ezer gyermek ez alatt készített elő a konfirmációra s a konfirmáció által az egyház rendes tagjává avattatik; azon gyermekek, kik eddig szüleik és keresztszüleik fogadástétele mellett vétettek fel a keresztyének közösségébe, most saját hitvallástételök alapján lépnek be abba. Az első ker. századokban a konfirmáció a husvét előtti idő volt általában, tudtommal magyar ref. egyházunk némely egyházközségeiben ma is ez időben készíttetnek elő a serdülő gyermekek a konfirmációra s husvétkor veszik fel először az úrvacsorát; még a husvétot és pünköstöt előző időszakokon kívül, itt-ott bizonyos helyi körülmények tekintetbe vétele mellett, szokás volt az új-kenyéri úrvacsoraszertartást megelőző időben való előkészítés is. Mindez nem tartozik ugyan a dolog lényegére, mindazáltal jóleső dolog lenne, ezen fontos egyházi cselekmény ünnepélyességét, imponáló hatását talán emelné, ha magyar ref. egyházunkon belől egy és ugyanazon idő rendeltetnék ennek végrehajtására.

Egyházunk hitelvei kizárják a szertartásoskodást, el-leneznek minden fényt és pompát s én egyénileg azon el-veknek hódolok, de óhajtanám, hogy azon kevés számú

vallásos cselekmény, melyek ev. ref. egyházunkon belől ér-vényben vannak, egyszerűségökben is méltóságosak, vég-rehajtásuk ideje és módja által is erkölcsileg imponálók, tiszteletgerjesztők lennének. A rendtartás egyezősége, az alak szabályossága a lélek harmoniáját emeli. Az a tudat, hogy egyházunk sok ezer növendéke gyermeki ártatlanság-gal, hófehér ruhánál tisztább lélekkel, ugyanazon időpont-ban közeledik az első úrvacsora felvételéhez, s már öntu-datos lélekkel kéri az isteni kegyelmet annak érdemére, ki mindenekfelett szerette a gyermekeket, — az igazán val-lásos léleknek éltető öröme és gyönyörűsége.

Az úrvacsorához készülők vizsgatétele s a konfirmá-lás módja sem egészen azonos a magyar ref. egyházban; a legtöbb helyen ugyan a vizsgatétel, a gyülekezet előtt hét-köznap istenisztelet végeztével, a templomban tartatik s azt azonnal követi a vallástétel és konfirmáció; némely helyen a vasárnapi istenisztelet végeztével ugyanily rend-del és móddal történik mindez; igen népes egyházainkban, a konfirmándusok nagy száma miatt, a vizsga előző napon, tantermekben tartatik meg s a templomban másnap csak a vallástétel és konfirmáció hajtatik végre. Czélszerűségi okok hozták létre ez utóbbi szokást és intézkedést, de mégis úgy tetszik nekem, hogy miután a lelkész az egy-házközség tagjaivá avatja a Jézus Krisztus emez új vité-zeit, a gyülekezet előtt kellene azoknak vallásos ismere-teikről számot adni s ez által manifesztálni, hogy valóban méltók az egyházi tagságra. Emelné ez a vizsga jelentő-ségét és komolyságát, valamint a gyülekezetnek érdekelt-ségét is. Az ily mélyre ható vallásos cselekményeknél a czélszerűségi okok sohasem lehetnek döntők azok ünnepé-lyességének és benső méltóságának rovására.

Komoly időket élünk, a midőn az újabb tudományos bűvárlatok iránya, főleg a természettudományok terén, a gépek által zaklatott világ tulságos utilitarismusa, a társa-dalmi és jogrendet fenyegető socialismus extravagantiái

oly megdöbbentő erővel lépnek fel tanúbizonyságot tenni, hogy a ker. vallás magában a ker. társadalomban sok ezer lelkekre nézve elvesztette befolyását és termékenyítő és megszentelő erejét, vagy sohasem is hatotta át azok szívét áldásos életelv gyanánt. Ti férfiak azért, kik az Ur oltárát álljátok körül, semmit se vegyetek kevésbe, a mi a vallás ügyére tartozik; ha az Idvezítő a morzsákat is felszedette, a ti figyelmeteket se kerülje el a legcsekélyebbnek látszó dolog sem, a melylyel a vallás ügyének használhattok. Vigyázzatok, hogy aludva ne találjon titeket, ha eljő az embernek Fia!

A ker. vallást és a vallás-erkölcsi elvekre épített társadalmi rendet fenyegető ama veszélyes áramlatok mellett a magyar ref. egyháznak egy, különösen őt fenyegető hatalommal szemben is állást kell foglalnia.

Az ultramontanizmus, melynek mindinkább terjedő hatalmát az újabb korban, sok egyes esetben keserűséggel tapasztaltuk, — most, úgy látszik, zárt csatarendben, nagy elbizakodottsággal készül harczba bocsátkozni a szabadelvű és törvényt védő államhatalommal s velünk protestánsokkal, kiknek törvényes igazai védelmére kelt a kormányhatalom. Az állam bizonyára el tud bánni azokkal, a kik útjába állanak, mert hinni kell, hogy nálunk az alkotmányos jogok iránti hűség s a szabadelvűség nem pusztán jelszók, hanem komoly, művelt, jóra való népet lelkesítő eszmék, melyeket nem azért írt zászlójára, hogy az első nyílt ütközetben elárulja, hanem hogy azoknak bárki és bármi ellen diadalt szerezzen. A magyar nép és az erre támaszkodó magyar állam bizonyára útját állja a felekezeti és közvetve az állami békét könyörtelenül fenyegető ultramontanizmus áldástalan rombolásainak, a lelkiismeret ürügye alatt a lelkiismeret ügye ellen indítandó lelkiismeretlen harcznak. A magyar józan eszű nép vagy elfordul az ultramontanok ügyétől, vagy éppen támogatja a törvényesség öreit, tiszteletben tartja protestáns testvéreinek vallásos jogait, lelkiismeretök és vallásuk szabadságát; az államhatalom pedig tudni fogja használni amaz eszközöket, melyek a harcz kedvet lohasztják s a törvények tiszteletét kívánatosá teszik. A magyar nép katolikus része lehet jó katolikus, de ultramontan nem lehet, — megtagadná akkor magyar természetét, — a katolikus magyar nép szeretheti egyházát, de fanatikus papok kedvéért hazája szent épületére romboló üszköt nem vet soha. A magyar kormány, hiszszük, sőt tudjuk, nem menend Canossába.

De reánk protestánsokra általában és közelebről reánk magyar ev. reformáltakra nagy feladat vár e most még inkább titkolt, de elébb-utóbb nyíltan kitörendő harczban. A külső védelem nem elegendő, nekünk is készülnünk kell. Külerő védelmezhet, de fenn nem tarthat minket; gyámolíthat, de új vérpezsgést nem idézhet elő szervezetünkben, életerőnket fel nem frissítheti. Nyugalom,

bölcsesség, türelem és higgadság, az öntudatos cselekvés eme feltételei legyenek a protestáns nép keblének kincsei. Azok pedig, kiket a nyáj legeltetésére hívott az Ur, ragadjanak meg minden alkalmat, hogy a protestáns és illetve ref. nép vallásosságát éleszsék és fokozzák, vallásos és prot. felekezeti öntudatát erősítsék, ha kell, kiélesítsék, hogy ezen törjék meg minden támadás; a prot. lelkiismeret legyen az az erős vár, hová az ellenség soha be nem juthat, akár a közöny, akár az érdekhajhászat alakjában.

A most nálunk kezdődő harczot elfogulatlanul szemlélőnek és bírálónak be kell látnia, hogy azt jórészben a vegyes házasságban élő protestáns házaspáraknak közönye vagy éppen haszonkeresése, világi szempontok és érdekek előtt való meghódolása idézte elő. Buzgó prot. apa vagy anya sohasem fogja a nem szerént őt követő gyermeket elkereszteltetni.

A hitbuzgóság és vallásos melegség tenyészháza is a család ugyan, de azoknak állandósága a képzett, hivatalukért s vallásukért lelkesülő egyházi szolgák öntudatos és fáradságot nem ismerő munkájának köszönhető. Sok alkalma, nagy tere van arra a lelkipásztornak, hogy híveivel érintkezzék, vallásos melegségüket fokozza, a kialudni készülő vallásosságot éleszsze, az isteni élet magvait a szívekbe elszórja.

Ilyen alkalom éppen a konfirmációra való előkészítés is.

Joó István.

Felterjesztés

az egyetemes magyar ev. ref. egyház 1891-ben összeülendő országos zsinatához.

A hazai mindkét hitvallású evangélikusok vallásszabadságát s önkormányzati jogát biztosító 1790—91. XXVI. t. cz. megalkotása után, több mint félszázaddal létrejött, a szintén királyilag szentesített 1848. XX. t. cz., mely a törvényesen bevett keresztyén vallásfelekezetek közt a teljes jogegyenlőséget megállapítván, ez elvnek megfelelőleg a 3. §-ban elrendelé, hogy „minden bevett vallásfelekezetek egyházi és iskolai szükségai közálladalmi költségek által fedeztessenek s ez elvnek részletes alkalmazásával a miniszterium az illető hitfelekezetek meghallgatásával a közelebbi törvényhozás elébe kimerítő törvényjavaslatot fog előterjeszteni“.

Közel félszázad mult el ismét ez utóbbi törvényezikk megalkotása óta a nélkül, hogy az íge testté vált s az abban kimondott igazság a bevett vallásfelekezeteknek kiszolgáltott volna, — a „tökéletes egyenlőség és viszonyosság“ mai napig csak papíron maradt.

Történtek ugyan e törvényezikk életbeléptetésére koronként kísérletek, de azok közbejött akadályok miatt meg-hiusultak.

Igy mindjárt a nevezett törvényezikk megalkotása után 1848. szept. 1. és több napjaiban megtartotta akkori boldog emlékü vallás- és közoktatási miniszter báró Eötvös József

Budapesten, a mindkét hitvallású evangélikus és az unitárius felekezetek küldötteivel a törvény meghagyása szerint az értekezletet, de annak tanácskozásai és megállapodásai a csakhamar bekövetkezett nehéz idők miatt kellő eredményre nem vezettek.

Majd megindult a kísérlet e törvénynek úgy a hogy valószínűsítése iránt a Thun-korszakban vagy a hirhedt páten idejében is, de ekkor legföltettebb örökségünk, autonomiánk kívántatván érte cserébe, visszaútasítottuk azt különösen azon okból is, mert egy alkotmányos úton hozott törvénynek reánk háruló bármily nagy jótéteményét nem akartuk törvénytelen állapotok közt, törvénytelen kormány kezéből elfogadni.

Végül az új alkotmányos aerában maga az 1868. évi LIII. törvénycikk is mindjárt a bekezdésben kilátásba helyezte az 1848. XX-dik törvénycikk megvalósítását, ezt mondván: „Addig, míg a vallásfelekezetek egyenjogúsága törvény útján általánosan szabályoztatnék, az 1848. évi XX. t. cz. alapján: a keresztyén vallásfelekezetek viszonzosságát illetőleg rendeltetik“ stb.

Ezekből nyilván kitűnik, miszerint a többször hivatolt 1848. XX. törvénycikket létrejötté óta egy államkormány sem adta fel, sőt mindenik elismerte annak kötelező erejét, valamint elismerte maga az újabb alkotmányos törvényhozás is.

S bár mindezek alapján sürgethettük volna már régebben is a nevezett törvénycikk életbeléptetését, de tekintve az édes haza testén a vészes idők által ütött számtalan sebet, tekintve az álladalom soknemű szükségait: türelemmel vártuk, míg ama sebek begyógyulnak s az 1848. által a polgári és állami életbe is behozott nagy reformok keresztül vitetnek s utóljára hagytuk magunkat, felekezeti érdekeinket, nehogy a haza és állammal szemben követelőknél láttassunk.

Most azonban, midőn az 1848-iki törvényhozás által szentesített nagy reformok közül azok is, melyeknek keresztülvitele az államra terhes anyagi kötelezettségeket rovott, — minő a papi tized és jobbágyság eltörlése és megváltása, — immár keresztülvive és rendezve vannak; most, midőn a kor követelményeivel szemben egyházi és iskolai szükségaink tetemesen szaporodván, azok elhordozására szegényebb egyházaink magokra hagyatva képtelenek; most, midőn különösen idegen nemzetiségek közé ékelt apróbb gyülekezeteink az anyagi szegénység miatt pusztulnak s velők együtt pusztul a magyar elem; végre most, midőn hosszú évek tapasztalása meggyőzött arról, hogy sem a jelenlegi parányi államsegély, sem az egyházunk tagjainak újabb megadóztatása által létesített országos ref. egyházi közalap a létező bajokat meg nem szüntethetik, a szükségeket nem fedezhetik: azt hiszszük, hogy nemcsak magunk, hanem az állam ellen is bünt követnénk el, ha fel nem szólalnánk s nem kérnők a törvényhozástól az 1848. XX. t. cz. 3. §-ának elvégre-valahára életbeléptetését.

Távol van tőlünk, kik a történelmileg kifejlődött jogok megsemmisítésének, valamint magunkra, úgy másokra nézve sem lehetünk barátai, — távol van tőlünk, hogy óhajtasunk teljesülését az állam által eddig is pártfogolt többi hitfelekezetek sérelmével kívánnók keresztülvitetni, — szerintünk ép úgy fedezheti az állam a mi egyházi és iskolai szükségainkat is, mint a hogy fedezte a papi tized és az úrbériség megváltását, t. i. közadózás útján, melyet minden honpolgár vagyonaerővel teljesítene. Hiszen nálunk reformátusoknál is az erdélyi egy-

házkerületben már több egyház lelkésze, a hol t. i. papi tized képezte annak jövedelmét, ily állami úton nyeri évek óta fizetését, — miért ne lehetne tehát az apróbb egyházakban a régi dézmánál sokkal súlyosabb s épen a szegényekre nézve elviselhetetlen egyházi adóterhet azok vállairól leszállítva, országos közköltséggel fedezni?

Távol van tőlünk az is, hogy a krisztusi elvekkel ellenkezőleg azt, a mi kötelesség, érdemül róvjuk fel magunknak s kérkedjünk, dicsekedjünk hazafiságunkkal, de azt talán szerénytelenség nélkül kimondhatjuk, hogy bár a magyar haza és a magyar állameszme ellen soha nem vétettünk, mégis — mint hitfelekezet — mi reformátusok valánk mindig legmellőzöttebb fiai a hazának.

Ugyanazért teljes reménnyel és bizalommal vagyunk az iránt, hogy a mostani alkotmányos törvényhozás és a magas kormány belátva igazainkat, nem fog késni az 1868. LIII. törvénycikkben kifejezett ígéretét beváltani s ezen országos tényével méltó befejezést adni a felvilágosodás azon századának, mely az 1790—91. országgyűlésen lett törvényes elismertetésünk óta mai napság lefolyt.

Teljes reménnyel és bizalommal vagyunk az iránt is, hogy valamint a boldog emlékü báró Eötvös József által 1848. szept. havában összehívott értekezlet nyilván kijelentette, miszerint az egyház önkormányzati jogát sértetlenül kívánja fenntartani, úgy mi is, ha Ő felsége törvényben biztosított legfőbb felügyeleti jogának (suprema inspectio) hódolatteljes elismerése mellett önkormányzati jogunkhoz nemcsak egyházunk, hanem magának az államnak jól felfogott érdekében is tántoríthatatlanul ragaszkodunk, ez legkevésbé sem fogja gátolni a hivatolt törvény életbeléptetését. Abban a meggyőződésben vagyunk ugyanis, hogy annál erősebb valamely állam, mennél több szabadságot és tevékenységet enged a törvény korlátai között az őt alkotó elemeknek, úgy egyeseknek, mint testületeknek a magok hatáskörében, — s ma, midőn a róm. kath. atyafiak is igen helyesen autonomiára törekeshetnek, hazánkban: a már általunk századok óta élvezett önkormányzati jogot, — mely nélkül zsinat-presbyteri rendszeren nyugvó egyházunk dualisticus szervezeténél fogva fenn sem állhatna, akár nekünk magunknak önként feladni, akár a törvényhozásnak tőlünk elvenni akarni, legalább is anachronismus lenne.

Abban a meggyőződésben vagyunk végezetre, hogy az 1848. XX. törvénycikk, melynek eltörlését sem a korszellem, sem a hazánkban létező felekezetközi viszonyok meg nem engedik, nem állhat ott továbbra is merő gúnyjául a tényleges állapotoknak s hogy e törvénycikkhez kötött hiú reményekből, egy vagy más módon, elvégre is ki kell ábrándulnunk.

Mély tiszteletteljes felterjesztésünknek a fokozatos egyházi hatóságok útján az összeülendő zsinat elébe juttatása, külön lenyomatban is sokszorosítottatása s az összes társ-egyházmegyék espereseihez csatlakozás végett leendő megküldésével egyházmegyénk elnöksége megbízatik.

Kelt a nagykárolyi ev. ref. egyházmegye 1890. ápril 15-én Nagy-Károlyban tartott közgyűléséből.

Kulin Imre,
egyházmegyei gondnok.

Segesvári József,
esperes.

Közügyeink.

Egyházmegyénk életéből.

A máramaros-ugocsai ev. ref. egyházmegye közgyűlése.*)

A máramaros-ugocsai ev. ref. egyházmegye ez évi első tavaszi közgyűlését, Csernák István esperes és Várady Gábor gondnok elnöke alatt, folyó évi áprilishó 22-én tartotta meg Nagy-Szöllősen. A tanácskozást megelőzőleg, délelőtti 8 órakor istenitisztelet tartott, a mikor Szűk Sándor verbőczi lelkész mondott alkalmi imát. Ennek végeztével a tagok, az elnökök vezetése mellett, a megyeháza nagytermébe vonultak, hol a hivatalos képviselők és nagyszámú hallgatók előtt Csernák István esperes kéri Istennek segedelmét a tanácskozásra, azután Várady Gábor gondnok megnyitó beszédével a tanácskozás kezdetét veszi.

Máté László salánki lelkész, újonnan választott tanácsbíró az esküt letévén, helyét a gyűlés éljenzése kíséretében elfoglalja.

Biró Lajos nagy-szöllősi lelkész tanácsbírói tisztéről s egyházkerületi képviselőségéről lemondván, a tanácsbírói hely szabályszerű betöltése elrendeltetik, egyházkerületi képviselővé Nagy Frigyes huszti lelkész és egyházmegyei főjegyző választatik.

Nagy Frigyes főjegyző azon keringő hír alapján, hogy a kultuszminister az évi 10,000 frt államsegélyt és a nyilvánosági jelleget a máramaros-szigeti iskolától, az ottani állítólagos szellemi és anyagi hiányok miatt meg akarja vonni, interpellálja Várady Gábor gondnokot, mint a szigeti iskolának is gondnokát.

Várady Gábor hosszú beszédben ismerteti a hír történetét. Elmondja, hogy az állami tankerületi igazgató a miniszterhez beadott jelentésében a szigeti iskoláról akként nyilatkozott, hogy az anyagi és szellemi tekintetben nem felel meg mindenben a kívánalomnak. Hasonló szellemben nyilatkozott az egyházkerületi tanügyi igazgató is. A miniszter e jelentésre leírt az egyházkerülethez. Az egyházkerület a tanügyi bizottságot útasította ez ügyben való véleményadásra. A tanügyi bizottság pedig a vizsgálat elrendelését hozta javaslatba a miniszter előtt. Az iskola ügye tehát jelenleg úgy áll, hogy a vizsgálat ellene el van rendelve. Átérve az állítólagos hiányok ismertetésére, előadja, miszerint igaz, hogy léteznek kisebb fogyatkozások, de azok korántsem oly nagymérvűek, mint a hogy a két jelentésben jeleztetnek s azok is nagyobbára a multban, a helyiség és berendezés hiányában rejlenek. Egyúttal bemutatja a tanári karnak e tárgyban készített memorandumát, melyben az ügy állása körülményesen és a tényleges állapotnak megfelelőleg van előadva. Meg lévén arról győződve, hogy a baj nem aggasztó, nyugodtan néz a vizsgálat elé.

György Endre tanácsbíró megjegyzi egy alapos beszéd kíséretében, hogy ő is tagja annak a tanügyi bizottságnak, melyben e kérdés tárgyalatott s ő is egyike volt azoknak, kik a vizsgálat elrendelése mellett szavaztak. Indokolja e magatartását azzal, hogy a szigeti iskola természetes ellenségei folyton azon munkálnak, hogy ez intézet felett a halál harangja megkonduljon. Már épen ezen ellenséges törekvés szükségessé teszi azt és saját érdekünk kívánja, hogy a miniszter a hivat-

los vizsgálat eredményéből szerezzen magának meggyőződést az ottani viszonyok felől. Ezek alapján várja be az egyházmegye a vizsgálatot. Közgyűlésünk Várady választát tudomásul veszi, György Endre ajánlatát elfogadja s a memorandumot kinyomatni s az érdekelt hatóságoknak és az egyházmegye minden egyházának megküldeni határozza. A vizsgálat eredményét annak idejében közgyűlés bevárja.

Midőn elnök a közgyűlésnek fenti határozatát kihirdeti, György Endre egy sürgőnyt kap, melynek tartalmát azonnal tudomására hozza a közgyűlésnek. Elmondja, hogy ama nagyfontosságú javaslatot, melyet az egyházak gyökeres segélyezése s a lelkészi és tanítói díjlevelek rendezése tárgyában 1888-ban készített az egyházmegye, a jelen alkalommal Budapesten gyűlésező konvent-bizottsági gyűlésében tárgyalás alá vette s ez alkalommal 15,400 egy néhány forintot hozott javaslatba egyházmegyénk részére, most pedig arról veszi az értesítést, hogy ez összeg a teljes gyűlésben meg lett szavazva. Kijelenti, hogy e ténnyel ama nagy horderejű javaslatban lefektetett elvek a megvalósulás stádiumához jutottak, s már e segélylyel több szegényebb sorsú egyházunk és lelkészünk a megélhetés mindennapi gondjaitól meg van mentve. Indítványozza, hogy a terv keresztülvitele a segélyezett egyházakban azonnal munkába vétessék s a konventileg még nem segélyezett egyházak az államsegélyből állíttassanak lábra sorrend szerint. Indítványozza, hogy a segély tisztán a kijelölt célokra fordíttassék s ennek ellenőrzése céljából egy szűk körű bizottság neveztessek ki. Az indítványok elfogadtatnak s a bizottság tagjaivá György Endre, Nagy Frigyes és Maté László választattak.

Itt következett aztán a szép jelenet, mikor egyházmegyei közgyűlésünk Tóth Ferenc indítványára, a mindnyájunkat átható örömezés hatása alatt harsány éljenzés kíséretében szavaz meleg köszönetet György Endrének, ref. egyházunk eme páratlan buzgalmú és ritka tehetségű világi tagjának, emez újabb alkotásáért.

Felolvastatván az egyházmegye szellemi és anyagi állapotáról szóló terjedelmes és nagy gonddal összeállított esperesi jelentés, egész terjedelmében jegyzőkönyvbe vétetik. Az esperesi intézkedésekről szóló jelentés is felolvastatván, helyesleg tudomásul vétetik.

Esperes bejelenti, hogy az egyházmegye területéről eddigelő 72 forint gyűlt be a Károli emlék és alapra, indítványozza, hogy ez összeget az egyházmegye 100 frtra egészítse ki. A jelentés örömmel vétetik tudomásul, az indítvány elfogadtatik.

A prot. lelkészeknek az államcassából leendő fizetése tárgyában készített nagykárolyi memorandumot elvileg a közgyűlés elfogadja, azonban a budapesti országos értekezletre szegénysége miatt követet nem küld.

A Halmi és Fekete-Ardó vidéki lelkészi értekezlet indokolt javaslatára a canonica visitatio a téli hónapokról a nyári időszakra tétetik át.

A lelkészjelölő bizottság megválasztása, a tanügyi bizottság kiegészítése, a közalapbizottság jelentése, egy néhány kérvény és inkább házi természetű ügy elintézése után a tanácskozás délután 2 órakor elnök zárszavaival befejeztetett.

Papp József.

*) Az „Ugocsa“ ápr. 27-iki számából.

Válasz egy kritika nélküli kritikára.

A „Debreczeni Protestáns Lap“ 1890-ik évi 14-ik számában „Egy elszomorító jelenség protestáns középiskoláink ügyében“ reklámszerű című s valóban elszomorító logikával írott cikkben Kovács János tanár úr jónak látta „A dunamelléki ev. ref. egyházkerület középiskolái által beszerzendő s használandó legszükségesebb taneszközök jegyzékére“ vonatkozólag, szakszerű (?) észrevételeit a tudományos világgal közölni. Lássuk, melyek ezen mélyreható észrevételek.

K. J. tanár úr mindenekelőtt elmondja, hogy a taneszközök öt csoportban vannak összeállítva, de ő csupán az első csoportra, t. i. a természetrajzi taneszközök jegyzékére teszi meg észrevételeit.

Az a szakférfi, a ki a természetrajzi jegyzéket állította össze, tanügyünk és tudományos irodalmunk sajnálatára már nincs az élők között, és így ő, bizonyára átgondolt munkáját már nem védheti meg, de átveszem a védelmet, legalább K. J. tanár úr felületes megtámadásai ellenében én, a ki a természetrajzban nem vagyok ugyan szakember, de ez esetben nem is szükséges, hogy az legyek, mert elég lesz az is, ha lépésről lépésre kimutatom, hogy K. J. tanár úr észrevételei mily igazságtalanok és következetlenek.

Az állattani csoportban a jegyzék szerint 4 emlős csontváza van felvéve, ezt K. J. tanár úr sokalja, nézete szerint elég benne 3, de e mellett ő a koponyákra fektetné a fősúlyt és beszerezne valami 60 — csak 35 fajt képviselő — koponyát. Ugyan K. J. tanár úr, hol van itt a logika? 4 csontváz sok, de 3 csontváz meg 60 koponya az épen elég, vagy talán kevés is. Nagyon tudjuk, hogy mily fontos a koponya, különösen a fogazat az állatok életmódjának, nemének és fajának meghatározásánál, de azért talán csak nem hiszi K. J. tanár úr, hogy a dunamelléki egyházkerület iskoláiban a csontvázakat koponyák nélkül teszik a gyűjteménybe, vagy a debreczeni főiskolában a koponyákat a csontvázaktól elválasztva őrzik?

A jegyzékben foglalt 24 kitömött emlőst K. J. tanár úr nagy kegyesen nagyon elégnek tartja, csupán néhány nehezen — talán csak drágábban — megszerezhetők helyett ajánl másokat, nevezetesen a Majmot, a mezei Poczkot, a Fogas vakonyt és az őzt. Ugyan kérem, hol van az a határ, a mely a nehezen megszerezhető állatokat a könnyebben megszerezhetőktől elválasztja, vagy ha valamely állat 1—2 frrtal, vagy talán még többel is drágább, mint egy másik, azt már a középtanodának nem szabad megszerezni? Az ajánlatba hozott Fogas vakonyra (*Spalax typhulusra*) vonatkozólag pedig legyen szabad megjegyeznem, hogy az egyáltalában nem tartozik a könnyebben megszerezhető állatok közé. Emlékszem, hogy sok évvel ez előtt, Hyrtl József világhírű bécsi boncztanár kívánságára kerestettem ilyet, és csak hosszú idő elteltével tudtam hozzá jutni.

K. J. tanár úrnak a kitömött madarakra vonatkozó észrevétele teljesen azonos lévén az emlős állatoknál elmondottal, nem tartom szükségesnek megjegyzésképen a fentebbieket újból elmondani.

A borszeszkészítmények jegyzékére vonatkozólag is csak az a kifogása van K. J. tanár úrnak, hogy az állatok nem az ő ízlése szerint vannak összeállítva; így kifogásolja, hogy a vizát — természetesen nem mázsásokat és 8 m. hosszúkat kell érteni — is borszeszbe teszik. Miért ne tennék? hiszen meg-

szerezése nem jár óriás kiadással. A *Testudo graecát* pedig K. J. tanár úr az *Emys europaea* által kívánná helyettesíteni. Én azt hiszem, hogy a legtöbb szakférfi e tekintetben épen ellenkezőleg vélekedik, a *Testudo graecát*, mely hazánknak csak déli részén fordul elő, borszeszben kell tartani, míg az *Emys europaeát*, mely hazánkban elég gyakori s a legtöbb tanuló igen jól ismeri, a buzgó tanár élő példányban mutatja be. Az *Ecaudatáknál* K. J. tanár úr nem elégszik meg hárommal, hanem ötöt kíván. E fontos észrevételre tudós tanár úr az adatokat valószínűleg Paszlavszky József kisebb Állattanából vette, a hol ugyan az általa kívánt, öt *Ecaudata* van felsorolva; csak-hogy a negyediknek ajánlott leveli békát és az ötödiknek helyezett békaporontyokat, mivel igen-igen gyakoriak és a legkisebb gyermek is ismeri, én csakugyan nem tenném borszeszbe, sőt a jegyzékben foglaltak közül még a *Rana-esculentát* (Kecske-békát) is kihagynám és csak csontvázát venném fel. Az ajánlatba hozott vízi borjút még fel lehetne venni a jegyzékbe, bár ezt is, mint elég gyakran található kétéltűt, jobb lenne élő példányban a tanulóknak megmutatni.

A gerinczeseken kívül a többi állatkörök jegyzékét K. J. tanár úr kielégítőnek tartja, a növénytani csoport jegyzékét pedig még helyesli is. Fogadja tudós tanár úr ezen nagylelkű elismeréséért, az elhunyt Sz. J. tanártársam nevében is, legmélyebb köszönetünket.

No de most következik csak a java. Az ásványok névjegyzékét K. J. tanár úr kimagasló botránynak tartja. S ugyan miért? hát azért, mert az, az ez idő szerint legjobb magyar munka — Szabó József Ásványtana — nyomán van összeállítva, abból vannak az ásványok nevei kiírva. Ugyan kérem tudós tanár úr, jobb lett volna e jegyzék, ha az Dana „System of Mineralogy“ című munkája, vagy valami német munka nyomán, vagy — bocsánat a póriás kifejezésért — ha az, mint mondani szokták, hasból állítottatott volna össze? K. J. tanár úr hibának tartja, hogy a jegyzékben a termésvas mellett a Meteoritek figyelmen kívül hagyattak. Nagyon jól tudom, hogy a termésvas ritka, de a meteoritek még ritkábbak. Ugyan kérem tanár úr, ha Debreczenben ezekből talán sok felesleges példányuk volna, vagy ha talán ott a vidéken azok nagyon sűrűn esnének mostanában a földre s így azokat tanár úr könnyen megszerezhetné, nem lenne szíves néhányat a mi kerületünk középtanodáinak olcsó pénzén — hiszen tanár úr maga hangoztatja egész cikkén keresztül a könnyű megszerzést — átengedni? Tudtommal a Meteoritek ezidőszert Londonban és Bécsben vannak legnagyobb mennyiségben összegyűjtve, utóbbi helyen csak néhány nappal ezelőtt láttam 415 helyről összesen 1627 kgr. súlyú Meteoriteket kiállítva, de ezek közül egyet sem adnak el, így tehát nagyon lekötelné tanár úr bennünket, ha könnyű szerrel néhány Meteorithez juttatna.

Legyen még szabad K. J. tanár úrnak azon észrevételére, hogy „a felsorolt ásványok egy része nem is létezik önállólag, hanem csak más ásványban fordul elő, mint keverék, és ha létezik is, nem lehet mindegyiket a gyűjteményben eltartani“, — megjegyeznem, hogy az elsőt kerületünkben nemesak mindenik természetrajz-tanára, hanem gymnasiumaink mindenik IV-ik osztálybeli tanulója is tudja, s így nagyon felesleges volt tudós tanár úrnak ezen leczkértetéssel tudományát fitogtatni. A mi pedig az észrevétel második részét illeti, ez is csak a laikus közönség előtti tudományfitogtatás, igazi szemfényvesztés. Hiszen ha tanár úrnak ezen kifogása állana, akkor egyáltalában egyetlenegy természetrajzi tárgyat sem szabadna a

gyűjteménybe tenni, a kitömött állatokat a molyok és más állatok támadják meg; a borszeszben lévő állatok ránczosodnak, összezsugorodnak és legtöbb esetben színüket veszítik; a növények is elvesztik színüket, utóvégre elporlanak; az ásványok, még a nemes fémek is természetes színüket és fényüket elvesztik, mert felületükön élegülnek; általában a természetben minden örökös változásnak van alávetve, de ebből még nem következik, hogy a mit már beszereztünk, ne gondoljunk és ne óvjuk addig, míg lehet; és ha valamelyik természetrajzi tárgy hasznavehetlenné válik, vegyük meg újra s mutassunk meg a tanulónak mindent, a mit könnyű szerrel lehet és a mi a neki szükséges ismeretek gyarapítására szolgál.

Bizony-bizony, tanár úrnak összes megjegyzései vagy felületességből, vagy rosszakaratból származtak. Hiszen tanár úr maga mondja: „Jól tudom én, hogy a gyűjtemények nemcsak a tanulókért, hanem a tanárokért is vannak, és nagyon helyes, hogy több anyag van benne, mint a mennyi a tanulók számára szükséges“, és mégis kifogásolja, hogy a jegyzékben sok van felvéve. Nem olvasta tanár úr a jegyzék bevezetésében, hogy: „Az első sorban megszerzendő taneszközök kövérébetűkkel vannak nyomtatva“. Mindenik iskola fokozatosan annyit szerez meg, a mennyit tud. Különben tanfériak között régi közmondás: „Taneszközökből a sok, épen elég“. A ki a természetrajzi jegyzéket összeállította, nem csak az iskolai demonstrációkra gondolt, hanem a tanárnak önművelésére is bő anyagot akart szolgáltatni; tanárainkkal ki akarta kerülni az oly szégyenletes eseteket, mint a milyeneket talán tanár úr is ismer, például, hogy mikor valamelyik tanuló tanárjától egy felmutatott és elég gyakran található ásvány nevét kérdezi, ne legyen kénytelen mindig azt mondani: „várj fiam, majd megnezem az angol könyvemben“; vagy mikor a pajkos tanuló valamely virág egy-két bímjét (stamina) kitépve, azt tanárjának bemutatja, ne mondja, hogy az eddig ismeretlen növényfaj.

Mindenki ízlését nem lehet kielégíteni. Nincs a világon semmiféle hiba nélkül, de a hibák közül sokat lehet orvosolni, csak hogy nem avatatlan — és kíméletlen, hanem avatott és gyöngéd kézzel, jóakarattal. A természetrajzi jegyzékben is van hiba, de korántsem az, a mit K. J. tanár úr húzogatótt elő, hanem az, hogy Sz. J., bekövetkezett halála miatt, a jegyzéket már nem nézhette újból át, hogy a szükségesebb tárgyakat szigorúbban kijelelte volna, mint az a jegyzék többi részében meg is történt.

Végül K. J. tanár úr nagyhangú cikkének elején elmondott ama kijelentése ellenére, hogy „csupán az első csoportra, a természetrajzi eszközök jegyzékére mondja el észrevételeit“, nem tudom, miféle logika alapján cikkét mégis így végzi: „Ezt a napokban kibocsátott taneszköz-jegyzéket pedig, mint a dunamelléki egyházkerület tekintélyével össze nem férhető szemfényvesztő fércművet legjobb lenne minél előbb bevonni és megsemmisíteni“. K. J. tanár úr maga bevallja, hogy a többi négy csoporthoz nem ért és mégis elítéli az egészet. Ugyan mit mondana az igen tisztelt debreczeni főiskola tanári kara, ha valaki azt mondaná, hogy mivel annak egyik tagja nem tud logikailag gondolkodni, az egész tanári kar . . . . . no de nem fejezem be ezt a következtelen ítéletet, szégyenlem leírni.

Budapest.

Somogyi Rudolf,
főgymnasiumi tanár.

A mint ezt a cikket olvastam, mindjárt az jutott eszembe, hogy legjobb lenne erre csak azt mondani, a mit az én boldogult Vass Pál barátom mondott egy mindenhez érteni akaró, kötekedő természetű tanártársamnak: „Tekintetes úr! én csak azt az embert becsülöm, a ki csak ahhoz szól, a mihez ért“. De ezt sem mondom, a neheztelt cikkben nyilvánított állításaimat sem bizonyítgatom, falra borsót nem hányok; hanem csak arra kérem a nyájas olvasót, olvassa el még egyszer azon általam közölt neheztelt cikket s akkor ítéljen. Jó lenne bizony az, ha a *dunamelléki ev. ref. egyházkerület középiskolái által beszerzendő s használandó legszükségesebb taneszközök jegyzéke* is rendelkezésére lehetne az olvasónak; mert ebből meggyőződhetnék, hogy az ásványokból is csak a legszükségesebbeket, a minimumot kellett volna ajánlatba hozni, mint az a *Közettan és geologia* cím alatt történt. Itt már szakember kezére ösmernek. De azon most is csudálkozom, miként lehetett szakembernek, a kire az volt bízva, hogy írja össze a középiskolai ásványtani sikeres tanításhoz legszükségesebb ásványokat, a helyett, hogy egy jó kézikönyvet vett volna elő, kiírni a Dr. Szabó nagy Ásványtanából — még pedig ezt is hibásan — minden ott felsorolt ásványt, a melyekből néhánynak, mint azt a Sárospataki Lapok is megjegyezték, még létezése is kérdéses. — Somogyi úr, úgy látszik, nem tudja, — a mi nagyon természetes, — hogy mindegy lett volna, akár Danából, akár Szabóból lett volna kiírva.

Egy szóban azonban mégis van Somogyi Rudolf úrhoz. Nagyon szép tőle, hogy szégyenlette kiírni, a mit rólam az egész tanárkarra akart következtetni; még szebb lett volna, ha szégyenérzete megakadályozza abban, hogy engem gúnyoljon, kisebbiten, rágalmazzon s szakismeretemet is megkérdőjelezze. Ellehetek már én az ő elismerése nélkül is. Elősmerte azt már a Magyar Nemzeti Múzeum igazgatósága, mikor a néhai Petényi Salamon halála által megürült hivatalra első helyen engem szólított fel. Elősmerte a kecskeméti egyház, midőn gymnasiumában a természetrajz tanárául megválasztott, s midőn levélben kijelentettem, hogy nem fogadhatom el, még egy küldöttség által is megkísérlett rá venni határozatom megváltoztatására. Elősmerte a tiszántúli egyházkerület, mely ugyanezen tanszékre megválasztott s a melynek 34 év óta ellenem soha panasza nem volt. Elősmerte a bécsi geológiai társulat is, midőn levelező tagjául megválasztott. Pedig soha semmiféle megválasztatásomat nem kértem.

Jó lett volna bizony, ha szégyenérzete visszariasztotta volna Somogyi urat egy a tudomány szolgálatában becsülettel munkálkodott öreg tanártársának rágalmazásától is. Nem mondja ugyan ki nyíltan, hogy a szégyenletes esetek velem szoktak történni, csak a sorok közt olvastatja. Lássá Somogyi úr, az ilyen rágalom a sajtó szegénylegényeinek leg-sikeresebb revolvere; mert az ilyen rágalmat csak tagadni lehet, de a bizonyítás a rágalmazott részéről lehetetlen. Azonban már az ilyen rágalmat én csak megvetem, reá nem is hederítetek. Ösmerem már én a szeleket s ez esetben is tudni vélem, mely irányból, honnan indult ki az ellenem zúdult szél.

K. J.

Különfélék.

Lelkészválasztás. Nagy-Kerekiben mult vasárnap ejtett meg a néhai Gaál Imre lelkész elhalálózásával üresedésbe

jött lelkészi állomásra való választás. A beadott 88 szavazatból Szabó Károly csökmői lelkész és esperes 50-et, Nagy Sándor váncsodi lelkész 38-at kapott. Üdvözljük tisztelt barátunkat, a nt. esperes urat ez újabb munkaterén.

Lelkészelölés. A halál által üresedésbe jött gúti ev. ref. egyház lelkészi állomására a beregi egyházmegyében f. hó 12-én ejtett meg a jelölés, hat pályázó közül e következő öt vétetett fel, u. m. Nemes Ferencz búcsúí, Dajka Ignác haranglábi, Sütő Miklós kajdanói, Diószeghy Mór érkávási, Szilágy-megyéből — mint rég szolgálatban levő rendes lelkészek — és Dóka Imre volt beregszászi s jelenben ideiglenesen gúti h. lelkész. A választás május 27-én leend.

Meghívás. Az országos prot. tanítógyűlést szervező bizottság f. hó 28-án d. e. 9 órakor kezdődőleg Hód-Mező-Vásárhelyen tartja közgyűlést, melyre az 1889. évi aug. 20-án Budapesten tartott értekezleti közgyűlés által megválasztott törzstagokat, az ev. ref. jellegű tanító-egyletek képviselőit, valamint az ev. ref. iskolák belügyei iránt érdeklődő tanügybarátokat tisztelettel meghívjuk. Közgyűlést megelőzőleg, f. hó 27-én d. u. 8 órakor előértekezlet tartatik, melyen különösen a törzstagok és képviselő urak szíves megjelenését kérjük. Közgyűlés tárgyai: 1. Jegyzőkönyv hitelesítő bizottság kinevezése. 2. Képviselők igazolása. 3. Vallás-erkölcsi képzés s annak eszközei. Előadó: Szalóky Dániel. 4. Az ev. reform. népiskolák tanterve. Előadó: Vaday József. 5. Az ev. reform. népiskolák adminisztrációja. Előadó: Simon Károly. 6. Az ev. ref. tanítók jogi helyzete az egyházi önkormányzatban. Előadó: Sinka Lajos. 7. Az ev. ref. tanítók anyagi helyzete. Előadó: Végh István. 8. Az ev. ref. tanügyi szakközlöny. Előadó: Vincze József. 9. A méltóságos zsinat elé terjesztendő emlékirat szövegezése. 10. Az országos ev. ref. tanító-gyűlés szervező munkálatai. A gyűlésen részt venni szándékozó vidéki kartársak és vendégek, az elszállásolhatásra tekintetből, t. Égető Imre tanító-testületi elnök úrnál Hód-Mező-Vásárhelyen, idejekorán jelentkezni szíveskedjenek. Kiváló tisztelettel, 1890. májushó 6-án. Józsa Pál, b. elnök. Kiss Sándor, b. jegyző. Solyom Antal, biz. tag.

Károli Gáspár emléke. Ez alapra Ujfehértóról vettünk 10 frt 58 krt, melyhez járultak Geneszy Sámuel, Kálmán D., László Imre, László A., Szúnyoghy Miklós, Janthó Lajosné, Posgay Vincze, Szúnyoghy András, Salkovics Lajos, Csajkos Gyula, Koczogh István, Tárkányi József, Aranyos József, Kálmánchey Márton, özv. Molnár Ferenczné, D. Szabó Gyula, Papp Gyula, Ordelt Gáborné, Balogh Ferencz, Istenes János. E 10 frt 58 krból 3 frt 58 kr a sírkő-alapra, 7 frt a szellemi emlékre rendeltetvén, van eddig nálunk a síremlékre 296 frt 63 kr, a szellemi emlékre 319 frt 47 kr, együtt 616 frt 10 kr, mely összeg takarékpénztárban kamatozik. Debreczen, 1890. május 15. Csiky Lajos.

Mutatványok az ó-testamentom költői és prófétai könyveiből. A 70 lapra terjedő kötetben, melyet főt. Szász K. püspök úr küldött be hozzánk, az ó-szövetségi revisionalis munka további gyümölcseit látjuk. Adva vannak benne részletekként Jób könyvéből 5 rész Német Istvántól, a Zsoltárok könyvéből 15 zsoltár Szabó Aladártól, Ézsaiás próféta könyvéből 22 rész Diesőfi Józseftől és végül Jóel és Ámós próféták könyvei Radácsi Györgytől. Lesz alkalmunk rá, hogy nagyfontosságú vállalat ez új kiadványához szakértő ember tollából bírálatos ismertetést közöljünk. Megígérte ezt egyik t. barátunk.

Beküldettek. 1. A debreczeni ev. ref. egyházmegye

1890. márcz. 13-án Debreczenben tartott közgyűlésének jegyzőkönyve. Debreczen, nyomtatott a város könyvnyomdájában. — 2. A beregi ev. ref. egyházmegye 1890. márcz. 18—20. napjain Beregszászban tartott közgyűlésének jegyzőkönyve. Kiadta Sütő Kálmán egyházm. főjegyző. Beregszász, „Haladás“ könyvnyomda. Szokásunk szerint mindkét jegyzőkönyv közérdekű részeit ismertetni fogjuk.

Szerk. posta. S. J. K.-János. Az egyik most jó; a másira is sor kerül. — F. Gy. és V. Zs. missionárius-lelkész urak tudósításait e számból is kiszorították egyes, sürgős jellegű cikkek. A pünköshti számban okvetetlenül jönnek. — N. S. A r a d. Némi módosításokkal ki fogom adni. — N. E. úrnak „a tornázás fontosságáról“ írt cikkét, ha actualis jelentőségű tárggyakkal nem leszünk így elhalmozva, mindenesetre és örömmel közrebocsátjuk. — s—s. Debreczen. Rendkívül sajnálom, hogy a tanügyi jelentésről írt szép ismertetés közlését e számban nem tudtam megkezdeni. — Több különfélek közlése is jövőre maradt.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Csiky Lajos.**

HIRDETÉSEK.

Pályázati hirdetmény.

Az államilag segélyezett zilahi evang. ref. főgymnasiumnál, egy rendes tanári állás, melylyel a rajz, rajzoló geometria, szépírás, szabadkézi rajz (önként vállalkozóknak) tanítása van egybekötve, megüresedvén, arra ezennel pályázat nyitattik.

Az állás évi javadalma 800 frt, havi részletekben előlegesen fizetve. A kinevezés a közoktatási m. kir. miniszter úr jogkörébe tartozik.

Énektanításra képesítettek előnnyel bírnak s külön évi 300 frt díjat kapnak.

Csak evang. reform. vallású okleveles pályázók folyamodványai vétetnek figyelembe.

A pályázók kellőleg fölszerelt folyamodványait f. é. májushó 30-ig a zilahi evang. reform. kollegium előljárásihoz küldjék be.

Az erd. ev. ref. egyházkerület igazgató-tanácsának, Kolozsvártt, 1890. februárhó 27-én tartott üléséből.

2—2

Szász Domokos,
ref. püspök, mint elnök.

Parádi Kálmán,
tanügyi előadó.

Pályázat

a huszti ev. ref. organista-tanítói állásra. Javadalom: lakás és kerten kívül 400 forint, havi előleges részletekben; 6 öl tűzifa, melyből a tanterem is fűtendő; 2 hold szántó föld; 40—50 frt tandíj és a temetési stóla. Határidő június 1. A megválasztandó csak a próbaév leteltével erősíttetik meg. A kérvények a lelkészi hivatalhoz küldendők.

Huszti, 1890. május 15.

Nagy Frigyes,
ev. reform. lelkész.

Pályázat.

A kisujszállási ev. ref. hat osztályú gymnasiumban két rendes tanári állomásra pályázat hirdettetik, melyek közül az egyikkel a természetrajz- és földrajznak, a másikkal a mennyiségtan- és ábrázoló mértannak tanítása van összekötve. Ezen felül 24 óra számig kötelesek a megválasztottak más tantárgyak tanítására is.

Fizetés: 900 frt. Csak ev. ref. vallásúak pályázhatnak. A kellőleg felszerelt kérvények, melyekben életkor, vallás, tanulmányok, eddig végzett hivataloskodás és a hadkötelezettségről szóló okmányok esatolandók, az igazgató-tanács elnökségéhez folyó évi június 20-ikáig küldendők be.

Okleveles tanárok előnyben részesülnek. Oklevéllel bíró egyén egy évi sikeres működés után állandósíttatik; nem okleveles egyén pedig két év alatt oklevelet szerezni tartozik. A megválasztott tanár a tiszántúli tanári nyugdíjintézetnek is kötelezett tagja.

Az állomás folyó évi szeptemberhó 1-én elfoglalandó.

Kelt Kisujszálláson, 1890. május 8-án.

1—2

Az igazgató-tanács.

Pályázati hirdetés.

A debreczeni ev. ref. egyház a Szent-Anna-utcai leányiskola tanítói állomására, melyhez lakáson kívül évenként 600 frt fizetésből és 14 köbméter hasábos tűzifából álló javadalmazás van kötve, ezennel pályázatot hirdet.

A megválasztandó tanító ez idő szerint a leányiskola I. II. osztályait fogja tanítani; ev. ref. egyházunk azonban fentartja azt a jogot, hogy a tanítót más tanítói állomásra helyezhesse át és más osztályok vezetésére alkalmazhassa.

Csupán ev. ref. vallású, okleveles tanítók pályázhatnak, kik keresztlevéllel, eddigi működésükről szóló bizonyítvánnyal és oklevéllel felszerelt kérvényeiket f. évi június 15-én délután 5 óráig Némethy Lajos lelkész és iskolaszéki elnök úrhoz küldjék. Későbbben beérkezendő kérvények figyelmen kívül hagyatnak.

Debreczen, 1890. május 4-én tartott presbyteri közgyűlésből.

Könyves Tóth Mihály,
h. lelkészelnök.

Szücs István,
főgondnok.

Somogyi Pál,
főjegyző.

Pályázat tanári állásokra.

A szatmár-németi ev. ref. gymnasiumnál, részint megüresedett, részint újból szervezett következő három rendes tanári állomásra pályázat hirdettetik:

I. Class. philologia, — II. Magyar-latin, — II. Mennyiségtan — ábrázoló mértan, esetleg mennyiségtan — természettani tanszékekre.

Javadalmazás: évi 1000 frt, mely a gymnasium pénztárából az illető tanár nyugtatványára évnegyedes részletekben előre fizettetik és 23 m³ beszállított tűzifa fél évenként előre.

Heti órák száma legfeljebb: 22.

Mindhárom tanszék okleveles rendes tanárral fog betölteni. Nem okleveles egyének csakis oklevelesek hiányában választatnak meg s csak helyettes tanárokkul alkalmaztatnak 800 frt évi fizetéssel s a jelzett failletmény-nyel, megjegyezvén, hogy vizsgálatukat a törvény által meghatározott időn (3 év) belül tartoznak befejezni. — A megválasztott tanár állását 1890. szept. 1-én tartozik elfoglalni.

A megválasztott okleveles rendes tanár első szolgálati éve rendtartásunk szerint próbaévnék tekintetik s ennek sikeres végződése után az illető tanár állandó alkalmazást nyervén, a nyug- és gyámintézetnek jogosult és kötelezett tagja leend.

Pályázhatnak protestáns tanárok és tanárjelöltek; ev. ref. vallású okleveles egyének előnyben részesülnek. Pályázók oklevéllel, eddigi szolgálatukról szóló bizonyítványaikkal, egyetemi indexükkel, katonai szolgálati viszonyukat feltüntető igazolványaikkal és egészségi bizonyítványukkal ellátott folyamodványaikat alólírott igazgató tanácsi elnökhöz legkésőbb f. évi június hó 15-ig küldjék be.

Szatmár, 1890. május hó 11.

Regéczi Sándor,
igazgató tanácsi jegyző.

1—2

Farkas Antal,
igazgató tanácsi elnök.